

Rheinhessen

Inleiding

Rheinhessen, het land van 1000 heuvels, dat is tegelijk jeugdsentiment en *die Heimat*

De eerste keer dat ik van de weidsheid van de regio mocht proeven, was in 1991.

Een broekventje was ik toen, amper twaalf jaar. Mijn ouders startten als hobby een kleine wijnhandel en het allereerste domein dat ze gingen verdelen, lag in het zuiden van Rheinhessen. Toen al moet het een onuitwisbare indruk op me nagelaten hebben, want in de jaren erna bracht ik er verschillende vakanties door. Vaak met de fiets, dan kon ik het heuvelende landschap verder exploreren. Het is een gebied als geen ander. Dat zou je over elk van de dertien Duitse regio's kunnen zeggen, maar wie de wagen neemt en dwars erdoor rijdt, weet wat ik bedoel. Het uitgestrekte landschap, met de afwisseling tussen zeeën van wijngaarden, akkers en kleine dorpskernen geeft rust. Aan de horizon prijken windmolens. Ondanks dat dit de grootste wijnregio van Duitsland is, is het wijntoerisme hier (nog) niet echt doorgedrongen. Op enkele uitzonderingen na, staat het wijntoerisme niet zo ver als bijvoorbeeld in Pfalz, Mosel en Rheingau. De passage is er kleiner. En toch zie je een duidelijke evolutie in het aantal bezoeken. Op tien jaar tijd, tussen 2009 en 2019 steeg volgens het *Staatliches Landesamt Rheinland-Pfalz* het aantal overnachtingen met 39%, het aantal gasten zelfs met 47,3%. Dat duidt op een grote dynamiek. En uit eigen ervaring merk ik een groeiend aantal hotels en *Gästehäuser*, al dan niet gekoppeld aan een wijndomein. Een heel succesvol voorbeeld is Weingut Meyerhof in Flonheim: een echt familiedomein, met moderne kamers. Wil je hier in het weekend overnachten, is tijdig reserveren aanbevolen. Dat is tekenend voor Rheinhessen. Nieuwe toeristische initiatieven profileren zich als kwalitatief, en kennen snel succes.

Bij ons Belgen en Nederlanders staat de regio niet geboekt als geliefkoosde bestemming. Mosel, Pfalz, Baden,... Dat kennen velen wel. Maar Rheinhessen? Van de schitterende Roter Hang, en diens wijnen, hebben sommigen al gehoord. Maar dit gebied is zoveel meer.

Laat me even starten met wat bijzonderheden
Door de beschermende ligging tussen heuvelketens is Rheinhessen niet alleen een van de droogste regio's van Duitsland, men spreekt zelfs van een van de droogste gebieden in midden Europa. Afhankelijk van waar je je bevindt ligt de hoeveelheid neerslag tussen 500 en 600 mm. In droge jaren, zoals we die opeenvolgend kennen, zakt dit getal naar 400 mm. Dat geeft problemen voor nieuwe aanplant in bodems die moeilijk water vasthouden zoals aan de Roter Hang in het noordoosten. Irrigatie voor jonge aanplant is geen uitzondering. Wanneer je Rheinhessen uit de lucht zou bekijken, lijkt het gebied op een gigantisch amfitheater. Het noorden wordt begrensd door het Taunusgebergte, het oosten door het Odenwald, het noordwesten door de Hunsrück en het zuidwesten door de Donnersberg. Alleen in het zuiden gaapt een vrije toegang. De Hunsrück en Donnersberg trotseren een pak meer regen dan Rheinhessen. Vooral de Donnersberg, een uitloper van het Pfälzer Wald heeft een grote invloed op het klimaat van het zuiden (Wonnegau). Deze heuvel, van vulkanische oorsprong en 687 m hoog, is bijzonder. Het is geen piekende spits, de top is eerder een zacht aflopend plateau van 7 km breed. Wijnbouwers hadden me al eens gewezen op het fenomeen dat deze heuvel de wolken zichtbaar doorklieft en je zo ten zuiden en ten noorden regen ziet vallen, maar in de beschermende zone van de berg niet. In al die jaren heb ik het met eigen ogen kunnen vaststellen. Donkere wolken, met regenvlagen die als golvende gordijnen richting Worms (zuiden) het land bevoelden. Hetzelfde fenomeen wanneer ik naar het noorden keek. In de zone waar ik stond, tussen Westhofen en Bechtheim, geen druppel.

Het aantal zonne-uren en de temperatuur liggen hier hoog
Van Oppenheim wordt gezegd dat het samen met Freiburg im Breisgau (Baden) de warmste wijnstad is van Duitsland. Maar vergis je niet, de regionale verschillen zijn groot.

Rheinhessen

Deelstaat Rheinland-Pfalz

Oppervlakte wijngaard (2019)

26.860 ha

Verhouding wit/rood (2019)

72% 28%

Topwijngaarden (VDP.Grosse Lagen)

Appenheim: Hundertgulden

Bingen: Kirchberg, Scharlachberg

Bodenheim: Burgweg

Dienheim: Falkenberg, Tafelstein

Dittelsheim: Geiersberg, Leckerberg, Kloppberg

Flörsheim-Dalsheim: Bürgel, Hubacker

Hohen-Sülzen: Kirchenstück

Ingelheim: Horn, Pares, Schloss Westerhaus

Mölsheim: Zellerweg am schwarzen Herrgott

Nackenheim: Rothenberg

Nieder-Flörsheim: Frauenberg

Nierstein: Brudersberg, Glöck, Hipping, Kranzberg, Ölberg, Orbel, Paterberg, Pettenthal, Zehnmorgen

Oppenheim: Herrenberg, Kreuz, Sackträger

Siefersheim: Heerkretz, Höllberg

Westhofen: Aulerde, Brunnenhäuschen, Morstein, Kirchspiel

Worms: Liebfrauenstift-Kirchenstück

Worms: Liebfrauenstift-Kirchenstück

Worms: Liebfrauenstift-Kirchenstück

Worms: Liebfrauenstift-Kirchenstück

www.rheinhessen.de

© Deutsches Weininstitut

Druivenaanplant (2019)

riesling	18,1%
müller-thurgau	15,2%
dornfelder	12,5%
silvaner	7,8%
grauburgunder	7,3%
spätburgunder	5,5%
weissburgunder	5,1%
portugieser	3,9%
chardonnay	3,1%
kerner	2,7%
scheurebe	2,6%

wit rood

Wijngaarden van Siefersheim

Zo is er door de hoogteverschillen duidelijk invloed op de temperatuur. In Rheinhessen liggen de wijngaarden tussen 80 en 300 m. De hoogst gelegen wijngaarden vind je rond Siefersheim, tussen Alzey en Osthofen, rond Appenheim, Gau-Algesheim en Ingelheim. Wijnen uit en rond deze locaties zijn preciezer, fris en tonen duidelijk spanning. De Siefersheimer Heerkretz (porfier) en Dittelsheimer Kloppberg (kalk en klei-mergel) zijn met een hoogte tot 280 m de hoogst gelegen *Grosse Lagen* van Rheinhessen. Proef maar eens de Riesling Heerkretz GG van Wagner-Stempel. Messcherpe wijn, geen genade voor vetzigheid, rechtlijnig en ellenlang. Puristische wijn op Duitslands hoogste niveau. De Kloppberg GG van Weingut Winter is dan weer een combinatie van fijne kracht, structuur en heerlijke frisheid. Een op en top kalkwijn. Op de hoger gelegen wijngaarden in het noorden zien we een heropleving van burgunderrassen. De combinatie van kalk en een koeler microklimaat maakt dat hier het ene toptalent na het andere zich ontpopt.

Hou naast de gevestigde waarden namen zoals Simone Adams en Carsten Saalwächter maar in het oog. Zij kiezen resoluut voor burgunder (wit en rood), in een schitterende frisse en spannende stijl. Of de broers Knewitz (Weingut Knewitz) en Runkel (Weingut Bischel). Beide domeinen liggen in Appenheim. Zij zijn eerder recente namen onder de topdomeinen en ze profileren zich als echte allrounders. Riesling

of burgunder, in wit en rood, alles kunnen ze. En sinds de overname van Weingut J. Neus (Ingelheim) door de familie Schmitz in 2013, knoopt dit domein ook weer aan met de Duitse rode top.

Het uitgestrekte, veelal vruchtbare landschap maakt van Rheinhessen al eeuwenlang een landbouwregio

Het is een van de minst beboste gebieden van Duitsland en de toegankelijke heuvels (lokaal *Hiwwel* genoemd) trokken al van oudsher volkeren aan. De eerste bewoning dateert uit de Steentijd. Later kwam daar wijnbouw bij en de combinatie van land- en wijnbouw typeert het landschap. Ook de domeingebouwen laten door hun inrichting een landbouwverleden vermoeden. Het zijn haast vierkantshoeves die opgaan in de kleine dorpskernen. Op deze zogenaamde *Mischbetriebe* was er een combinatie van wijn- en akkerbouw, met zelfs veeteelt. Bedrijven zoals deze vind je nu nog maar zelden in Rheinhessen. Vandaag is er specialisatie, ofwel wijnbouw, ofwel akkerbouw en fruitteelt. Veeteelt is een randfenomeen geworden.

Ook de grootte van de domeinen valt op. Gemiddeld gezien is volgens het Duits Wijninstituut 6% van de wijnbouwbedrijven in Duitsland groter dan 20 ha (cijfers 2019). In Rheinhessen is dit 42%. De beperktere hellingsgraad maakt dat de percelen hier makkelijker te bewerken zijn dan pakweg de steile wijngaarden aan de Mosel.

Het gebied is groot, en elk jaar steken er nieuwe talenten boven het maaiveld uit

Er is goesting, ambitie, openheid en een duidelijk respect onder de wijnbouwers. Het is zowat het enige gebied waar VDP- en niet-VDP leden zo intens samenwerken. Dit onder de noemer Maxime Herkunft Rheinhessen (www.maxime-herkunft.de). Het idee dat hoe nauwer de herkomst van een wijn wordt gedefinieerd, hoe kwalitatiever de wijn is, wordt met deze vereniging ook door niet-VDP leden gedeeld. Er zijn onderlinge afspraken en samen organiseren ze events. Eigenlijk is dit een voortvloeisel van Message in a Bottle, een vereniging opgericht in 2001. In die periode werd er nog steeds neerbuigend op Rheinhessen neergekeken. Pejoratief werd door collega's uit andere regio's over *world class tractor drivers with poor wine making skills* gesproken. Uiteraard zijn er fouten gemaakt, maar dat verandert niets aan het geweldige potentieel van Rheinhessen. Enkele jonge talenten, de ene toen al bekender dan de andere, bundelden hun krachten om de wijnwereld te laten zien hoe geweldig Rheinhessen wel was. De namen waren niet van de minste, met onder andere Philipp Wittmann (Weingut Wittmann), Johannes

Geil (Weingut Oekonomierat J. Geil), Klaus-Peter Keller (Weingut Keller) en Daniel Wagner (Weingut Wagner-Stempel). Opvallend was het aandeel van domeinen uit Wonnegau, het stukje Rheinhessen dat in die tijd niet de grootste reputatie bezat. Het is tekenend dat net van hieruit twee domeinen zijn uitgegroeid tot namen met wereldreputatie: Philipp Wittmann en Klaus-Peter Keller. Keller maakt met zijn Riesling G-Max trouwens de duurste droge Riesling ter wereld. Mocht je er al aan kunnen geraken... Message in a Bottle groeide elk jaar en jonge wolven van weleer werden gerespecteerde kwaliteitspioniers uit de recente geschiedenis. Met Maxime Herkunft Rheinhessen is een richting uitgegaan die toekomstgericht is. Vandaag lacht geen enkele wijnliefhebber die de Duitse wijnwereld kent met Rheinhessen. Bekijk maar eens de jaarlijkse hitlijsten van beste *Grosse Gewächse*. Daar kan je echt niet meer om Rheinhessen heen. Integendeel, andere regio's moeten zich in bepaalde jaren reppen om het kwalitatief geweld te kunnen volgen. Wat de regio ook zo bijzonder maakt, is de enorme bandbreedte. Van prijskwaliteitswijn tot topper, diversiteit in stijlen en druivenrassen. Je raakt hier niet op uitgekeken.

Een zee van loess, en toch zoveel meer

Wanneer je de kaart bekijkt, zie je dat de Rijn vanaf Mainz plots een knik naar het westen maakt.

Deze *Rheinknie* is ontstaan omdat de Rijn geen doorkomen vond doorheen het harde kwartsiet van de Taunus. Vanaf Bingen en Rüdesheim volgt de Rijn weer een noordelijk parcours door Mittelrhein, gekenmerkt door leesteen.

Wie Rheinhessen zegt, zegt loess. Deze fijne zanderige leem is een restant uit de laatste IJstijd. De wind zette er heel wat van af en vandaag vind je op maar liefst 45% van alle wijngaarden in Rheinhessen loess. Het hele centrum ligt ermee bezaaid. Het zijn bodems met een goede waterhuishouding. De wijnen tonen zich open, aromatisch en snel toegankelijk. De Rieslings bulken van het gele fruit en hebben een heerlijke sappigheid. Ze zijn ook iets rijker van stijl. Denk maar aan de voorbeelden uit Bechtheim. Wijnen van Jochen Dreissigacker en Johannes Geil tonen aan dat loesswijnen schitterend kunnen zijn. Op verschillende

plaatsen zijn holle wegen ontstaan, waar metershoge loesslagen te merken zijn. Een fenomeen dat tussen Bechtheim, Mettenheim en Alsheim te bewonderen is.

Vaak is loess in Rheinhessen vermengd met kalk, nog zo'n belangrijke bodem in de regio. De oorsprong daarvan is een stuk ouder dan de IJstijd. 35 miljoen jaar geleden, in het Tertiaire tijdperk, was het gebied onderdeel van een oermeer. Deze binnenzee, het Mainzer Bekken, en het daaropvolgende rivierlandschap is verantwoordelijk voor onder andere kalk, zand, klei, mergel en kiezel. De zwaardere bodems, wanneer we abstractie maken van kalk, maken 30% uit van het wijngaardoppervlak. Krachtige wijnen, zachte zuren en een rond karakter tekenen de wijnen.

Algemeen kan je stellen dat wijnen van kalkwijngaarden minder op fruitexpressie zitten, met een frisse, precieze

Terra rossa

Porfier

Kalkbodem

Rotliedendes

structuur waar de zuren aanwezig zijn en tegelijk ook mooi ingebouwd. In Westhofen is de beroemde Morstein een van Duitslands beste kalkwijnngaarden. De wijnen tonen ernst, gelaagdheid en bewaarpotentieel. Op kalk zijn heel wat variaties. Twee bijzonderheden: het ijzerhoudende terra rossa en terra fusca, ook wel *Braunlehm* genoemd. De zeldzame terra rossa (1% van Rheinhessen) vind je onder andere in en rond Westhofen. Terra fusca is meer verspreid, vooral in de as Appenheim – Ingelheim. Ongeveer 10% van alle percelen in Rheinhessen zijn echte kalkwijnngaarden.

Tot slot komen we bij de oudste bodems van Rheinhessen

En hoewel ze maar enkele percentages van de regio uitmaken, vormen ze de basis van enkele van de beste wijnngaarden van Duitsland. Je vindt ze in de randgebieden terug. Het beroemdste is de Roter Hang. Deze smalle strook in het noordoosten tussen Nierstein en Nackenheim is nog geen 10 km lang. Het is zowat de enige plaats in Rheinhessen waar de wijnngaarden direct zicht hebben op de Rijn en ook de hellingsgraad is opvallend. Dit zijn echt Mosellallures. Wat we hier terugvinden is *Rotliedendes* wat zowel verwijst naar de bodem als de geologische periode van 300 tot 260 miljoen jaar geleden. Herhaaldelijk wordt dit ook bestempeld als rode leisteen. Visueel heeft dit bodemtype inderdaad iets weg van leisteen, het is echter stenige, compacte zandsteen met hoog ijzergehalte. Gooi maar eens een steen uit de Roter Hang op de grond. Deze verpulvert onmiddellijk in kleine zanddeeltjes. Wijnen uit de Roter Hang horen bij de historische grote wijnen van Rheinhessen, en deze streek was ook in de glorieperiode voor Duitse wijn in de 19de eeuw gekend als topgebied voor riesling (toen in *gemischter Satz* met silvaner). Intense, kruidige wijnen, met een combinatie van kracht en ronde zuren. Het bewaarpotentieel is groot. Door de klimaatopwarming is het wel zaak tijdig te oogsten. Toch heeft de Roter Hang nog steeds een grote aantrekkingskracht. Naast de gevestigde topdomeinen zoals Gunderloch, Kühling-Gillot, Schätzel en St. Antony bezitten zelfs twee topwijnbouwers uit het zuiden hier percelen: Wittmann en Klaus-Peter Keller. Maar we mogen de talrijke producenten niet vergeten die hier eveneens schitterende en betaalbare wijnen maken: Weingut Lisa Bunn, Raddeck, Georg Gustaf Huff, Fritz Ekkehard Huff om er maar enkele te noemen. Dit *Rotliedendes* vind je niet enkel aan de Roter Hang, ook in het uiterste westen zijn er stroken.

In Siefersheim en omgeving ligt een van de meest bijzondere bodems van Rheinhessen. Het landschap, ook wel *Rheinhessische Schweiz* genoemd, is een van oorsprong vulkanisch gebied. Zowel optisch als wat bodem betreft, zou je dit meer Nahe dan Rheinhessen kunnen noemen. We zijn hier in het westen, de Nahe is trouwens maar een steenworp verwijderd. Het oogverblindend mooie landschap ligt vol met porfier, en dit in de varianten ryoliet (lichter gesteente, granietachtig) en melafier (donker gesteente, basaltachtig). Deze bodems stammen uit het Perm tijdperk. Hiervoor moeten we meer dan 250 miljoen jaar terug gaan in de tijd. Het zijn zure bodems, met een lage pH. Op de top van de kam waar de Heerkretz wijngaard ligt, vind je zelfs een stuk heide terug. Deze begroeiing is gebaat met een lage pH. De wijnen van deze wijnngaarden zijn strak, hoog in zuur en in de jeugd niet altijd charmant met duidelijke vuursteenaroma's. Geef ze tijd, want eenmaal op leeftijd horen deze wijnen bij het beste in hun categorie. Meestal van riesling, maar ook van rassen zoals silvaner en weisburgunder. Weingut Wagner-Stempel is uiteraard de voortrekker, maar ook minder gekende domeinen zoals Weingut Seyberth maken prima wijnen. Deze hoek in Rheinhessen is een van de 'winnaars' van de klimaatopwarming want tot in een recent verleden waren vele jaren te koel om de druiven rijp te krijgen. Vandaag is het gewoonweg ideaal om finesse en frisheid in de wijn te krijgen. Verder in dit hoofdstuk is een wijnwandeling gewijd aan dit onovertroffen stukje Rheinhessen.

Tot slot halen we de kwartsietbodems uit het uiterste noordwesten aan. Net zoals porfier behoren deze tot de oudste bodems van Rheinhessen en zijn zelfs vermengd met leisteen uit het Devoon tijdperk van 400 miljoen jaar geleden. De Binger Scharlachberg is het mooiste voorbeeld. Na jaren van miskenning brengen huidige wijnbouwers zoals Weingut Riffel, Prinz Salm (Nahe), Bischel en Wagner-Stempel met hun kwaliteit weer een ode aan deze geweldige wijngaard. En stilaan herneemt de wijngaard weer de glorie van weleer. In de helft van de 19de eeuw was de Scharlachberg beroemd. Weingut Bischel en Wagner-Stempel hebben een stukje Scharlachberg en Heerkretz geruild. Deze percelen van beide producenten proeven is boeiend. Je merkt de hand van de producent, maar het DNA van de wijnngaarden valt niet te ontkennen. Wijnen van de Scharlachberg hebben zuren, zijn eerder slank en gesloten in de jeugd. Ze zijn minder wild dan bijvoorbeeld porfierwijnen, maar hebben ook tijd nodig om te ontplooiën. Geen sprinters, eerder langeafstandslopers.

Voorbeelden van trulli in Rheinhessen

Heerlijke fietsvakanties in Rheinhessen

Wormser Liebfrauenstift-Kirchenstück

Typisch Rheinhessen

Trullo (mv. trulli)

Wanneer je voor de eerste keer de grappige trulli, de wijngaardhuisjes, in Rheinhessen ziet opduiken, frons je beslist de wenkbrauwen. Het is eerder typisch voor het zuiden van Italië, Apulië, waar trulli nog steeds dienen als huis. Dat laatste is in Rheinhessen nooit het geval geweest. Italiaanse gastarbeiders bouwden ze in de 18de en 19de eeuw als bescherming tijdens het werk in de wijngaard. Een plek waar ze konden rusten en schuilen. Ze zijn er in allerlei formaten en de ene is al in betere staat dan de andere. Sommige zijn wat platter, andere zijn getooid met een fraai, afgerond puntdak. De witte kleur is kenmerkend. Vele zijn in prima staat en zijn recent gerenoveerd. Een van de mooiste, grootste, en tegelijk beroemdste trulli is die van Flonheim. Statisch op de Adelberg gelegen, is dit een doel voor wandelaars. Er staan picknickbanken en het zicht is prachtig. De bouw gaat terug tot 1756. Recent werd de Flonheimer Trullo opgefrist. De beste manier om dit te ontdekken is te voet. Je volgt het 13 km lange wandelpad Hiwweltour Aulheimer Tal. De ene keer wandel je door wijngaarden, vervolgens kruis je rotsmassieven om dan via bospartijen in een weidelandschap uit te komen. Op de route kan je nog de Lonheimer Turm beklimmen, met een panorama dat tot diep in het hinterland van Rheinhessen reikt. Vanzelfsprekend pauzeer je met een goed glas wijn aan de Flonheimer Trullo.

www.rheinhessen.de/hiwweltouren/hiwweltour-aulheimer-tal

Wormser Liebfrauenstift-Kirchenstück

Vandaag kennen we Liebfraumilch als een goedkope en banale mengwijn. Een wijn die weinig goeds heeft gedaan aan de reputatie van Duitse wijn. Pogingen van wijnbouwers zoals Christoph Hammel (Pfalz) om een kwalitatieve versie te maken zijn bewonderenswaardig, maar zullen het algemene imago niet veranderen. Wettelijk gezien is Liebfraumilch een lichtzoete QbA uit Rheinhessen, Nahe, Pfalz of Rheingau. De wijn bestaat voor 70% uit riesling, silvaner, müllerturgau of kerner. Er is geen aanduiding van de druif op het etiket, wel de regio.

En toch kent Liebfraumilch een boeiend en kwalitatief verleden. De originele wijngaard, Wormser Liebfrauenstift-Kirchenstück, is zelfs een *Grosse Lage* en uitstekende domeinen zoals Weingut Gutzler en Weingut Liebfrauenstift maken er knappe droge Riesling. Mijlenver van wat de consument vandaag als Liebfraumilch kent. En dat vraagt om een woordje uitleg.

De Wormser Liebfrauenkirche werd gebouwd tussen 1267 en 1465 en zwaar beschadigd in 1689. De kerk werd herbouwd en de kapucijnen verbouwden op het naburige perceel een wijn die al gauw de naam *die Milch unser lieben Frau* kreeg. Voorbijtrekkende pelgrims genoten van de wijn tijdens hun tocht. In de late 18de eeuw verscheen de naam Liebfraumilch in officiële documenten. De Franse bezetter seculariseerde het kerkelijk bezit en een Nederlandse wijnhandelaar, Peter Joseph Valckenberg, kreeg de wijngaarden in 1808 in handen. Hij was al sinds 1786 aanwezig in Worms met zijn handelshuis en het bestaat nog altijd. Omdat de wijn een stevige reputatie genoot en er een grote vraag was naar Rijnwijn, werd Liebfraumilch voor Valckenberg een succesnummer in de export. Charles Dickens was bijvoorbeeld een fan. De vraag werd echter groter dan het aanbod en andere producenten verkochten ook wijn als Liebfraumilch. Hoewel Valckenberg in 1909 de eerste merk wijn van Duitsland deponeerde (Madonna Liebfraumilch), opende een beslissing van de Kamer van Koophandel van Worms in 1910 de poorten voor de teloorgang. Onder de noemer Liebfraumilch mocht vanaf dan elke Rijnwijn van goede kwaliteit met vriendelijk (lichtzoet) karakter verkocht worden. Dat werd snel breed geïnterpreteerd en de link met Worms en de Liebfrauenkirche verdween spoedig. De ene merkinterpretatie na de andere stak de kop op, waarvan Blue Nun een van de bekendste voorbeelden is. De verkoop piekte wereldwijd, maar de wijn werd vanaf de jaren 1980 ook een van de redenen waarom Duitse wijn zo'n slechte reputatie kreeg.

Wilhelm Steifensand, afstammeling van P.J. Valckenberg, verkocht het handelshuis, maar kocht het gedeelte van de Wormser Liebfrauenstift-Kirchen-

Wijnwandelen rond Siefersheim

© OpenStreetMap contributors

Hiwweltour Heideblick

9,9 km / 3u
190 hoogtemeters

P Parkeren:
Wanderparkplatz Siefersheim
Am Gänsborn
55599 Siefersheim
Vanaf de parkeerplaats loopt een verbindingsweg naar het startpunt van de Hiwweltour Heideblick

GPX informatie:
<https://www.stichtingkunstboek.com/gpx/>

Openingstijden van de Winzeralm:
www.weingut-zimmermann.de/winzeralm

Wijn proeven:
Weingut Wagner-Stempel - www.wagner-stempel.de
Weingut Seyberth - www.weingut-seyberth.de

Met de *Hiwweltouren* kan je de verscheidenheid van Rheinhessen al wandelend ontdekken. Op een tiental plaatsen nodigen deze korte en middellange luswandelingen uit tot een halve of hele dagtocht.

Deze *Hiwweltour Heideblick* was de eerste die ik heb uitgeprobeerd en ik was op slag verliefd. Intussen zijn alle *Hiwweltouren* afgewerkt en deze toer blijft nog steeds een van mijn favorieten. De wandeling bevindt zich in het uiterste westen van de regio, op een steenworp van de Nahe. Het unieke karakter van dit stukje Rheinhessen is al uitvoerig aan bod gekomen: het koelere klimaat, de vulkanische porfierbodems, het ruwere landschap en de minerale wijnstijl. Het predicaat *Rheinhessische Schweiz* misstaat zeker niet. En bij momenten waan je je in mediterrane oorden. Beste wijnmaker is Daniel Wagner van Weingut Wagner-Stempel met wijnen die tegelijk diep mineraal, koel als complex zijn. Zijn Riesling Heerkretz GG hoort bij de mooiste droge Rieslings van Duitsland. Een tip om na de wandeling daar te gaan proeven en wat wijn mee te nemen.

Heel de tocht is prachtig. Nadat je tussen de wijngaarden gestaag stijgt, wandel je op de rand van een heuvel waar topwijngaarden zoals Höllberg en Heerkretz zich bevinden. Je kijkt op een landschap van wijngaarden en akkerbouw. Op verschillende plaatsen kan je uitrusten en genieten in een hut of op een strategisch geplaatste zitbank. Spoedig zal je de **Ajaxturm** (1) zien verrijzen, gelegen in de Heerkretz. Die toren staat in een sage symbool voor trouw tot aan de dood. Twee geliefden mochten van de vader van het meisje niet samen zijn. Zij moest verplicht met iemand anders trouwen, waarna ze aan hartzeer stierf. De jongen bouwde op de plek waar ze elkaar ontmoetten deze **Ajaxturm**. In het wapenschild van de toren is de hond Tiras afgebeeld, hun trouwe metgezel die het koppel tijdens stiekeme wandelingen begeleidde.

Na de Ajaxturm blijf je nog even op de flank van de topwijngaard Heerkretz lopen, maar plots gaat het een stukje steiler, om zo in het bos uit te komen. Een zeldzaamheid in Rheinhessen. Verderop kom je aan het **uitzichtpunt van de Burgruine Neu-Bamberg** (2). De burcht stond er in volle glorie van 1253 tot 1668, toen Karl I. Ludwig van der Pfalz het bouwwerk vernietigde. Na 1970 werden delen van de ruïne gerestaureerd. Deze Hiwweltour loopt deels parallel met de Küstenweg Rheinhessen. 30 miljoen jaar geleden was Siefersheim onderdeel van een klif in een subtropische zee. Het is haast niet te schatten in welke verschillende landschappen je hier terecht komt. Een kroonstuk is het heideplateau in het **Naturschutzgebiet Neu-Bamberger Heide** (3). Alleen hier tref je heide in Rheinhessen aan. De zure vulkanische bodems creëren een ideale biotoop. Wie de heide in volle glorie wil zien, gaat best in augustus en september. Ook fijn is de **Winzeralm** (4), terecht bekroond tot mooiste zicht van Rheinhessen in 2016. Aan deze Winzeralm kan je bij mooi weer vanaf mei tijdens de weekends genieten van een glas wijn. Een lovenswaardig initiatief van Weingut Zimmermann. Het zicht op het typische, weidse, glooiende landschap van Rheinhessen krijg je er gratis bij.

Deze wandeling is zowel een ode aan het weidse Rheinhessen als een schouwspel van een markante omgeving boordevol variatie. En mede daardoor misschien wel de mooiste route van de regio. Maar laat dat je niet tegenhouden om ook de andere Hiwweltouren te ontdekken. Alles samen geven ze een totaalbeeld van Duitslands grootste wijnbouwregio.

1

© Weingut Battenfeld-Spanier

2

© Weingut Bischel

3

© Deutsches Weininstitut

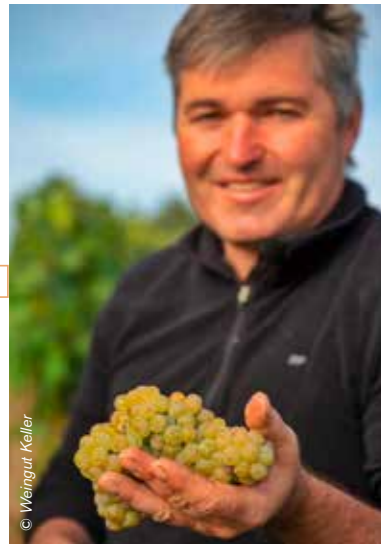
4

© Weingut Dreissigacker

5

© Weingut Gütler

6

© Weingut Keller

7

© Weingut Kühling Gillot

Aanbevolen domeinen

Adamswein
 Altgasse 28
 55218 Ingelheim
 Tel. +49 (0)6132 790800
 info@adamswein.de
 www.adamswein.de

Simone Adams nam na de plotse dood van haar vader het domein in 2010 over. Haar hart klopt voor de burgunder-rassen, en haar stijl is Frans gestoeld. Wijnen met 'hoeken en kanten' zoals Duitsers al eens zeggen, maar tegelijk ook inhoud en potentieel.

Ze is gepassioneerd jager, en haar wijnen zijn vernoemd naar een kaliber.

VDP.Weingut St. Antony
 Wilhelmstrasse 4
 55283 Nierstein
 Tel. +49 (0)6133 509110
 info@st-antony.de
 www.st-antony.de

Met 32 ha wijngaarden bezit dit domein bijna een vierde van alle percelen aan de Roter Hang. De kwaliteit kwam er in het verleden niet altijd uit, maar steeg al onder de vorige manager en wijnmaker Felix Peters. In 2019 was er een wissel aan de top. Dirk Würtz, die overkwam van Balthasar Röss (Rheingau) keerde daarmee terug naar zijn Heimat Rheinhessen. De verwachtingen zijn hoog.

VDP.Weingut Battenfeld-Spanier 1
 Bahnhofstrasse 33
 67591 Hohen-Sülzen
 Tel. +49 (0)6135 2333
 kontakt@battenfeld-spanier.de
 www.kuehlingandbattenfeld.com
Een van de beste domeinen van Rheinhessen. H.O. Spanier, echtgenoot van Carolin Spanier-Gillot (Weingut Kühling-Gillot), maakt geweldig fijne en strakke kalkwijnen in het zuiden van Rheinhessen. Uiteraard schitterende Riesling, maar persoonlijke favoriet is ook de Grüner Sylvaner Leopold.

Weingut Becker-Landgraf
 Im Felsenkeller 1
 55239 Gau-Odernheim
 Tel. +49 (0)6733 7449
 weingut@beckerlandgraf.de
 www.beckerlandgraf.de
Het echtpaar Julia & Johannes -J² op het etiket- maakt sinds 2006 stemmige wijnen, zowel van riesling als de burgunderrassen. Respect voor de natuur staat centraal.

Weingut J. Bettenheimer
 Stiegelgasse 32
 55218 Ingelheim am Rhein
 Tel. +49 (0)6132 3041
 info@weingut-bettenheimer.de
 www.weingut-bettenheimer.de
Hoewel Jens Bettenheimer in het rode wijndorp Ingelheim is gelegen, blijkt hij een echte alleskunster. Want naast zijn uitstekende rode wijnen, zijn ook zijn Riesling, Silvaner en witte Burgunders aanraders. Hij gebruikt graag grotere houten vaten voor zijn spontane fermentatie. Ideaal geniet je de wijnen bij een hap in hun Gutsausschank Zum Kuhstall.

VDP.Weingut Bischel 2
 Sonnenhof 15
 55437 Appenheim
 Tel. +49 (0)6725 2683
 info@weingut-bischel.de
 www.weingut-bischel.de
De broers Christian & Matthias Runkel zijn de nieuwe sterren van Rheinhessen. Door en door sympathiek, en ze maken verbluffende wijnen. De Riesling Hundertgulden GG is een must voor elke Rieslingfan, maar ook hun Weissburgunder en Spätburgunder mag niet in je kelder ontbreken. Hun recente opname bij VDP was niet meer dan logisch.

Weingut Braunewell
 Am Römerberg 34
 55270 Essenheim
 Tel. +49 (0)6136 9999100

info@weingut-braunewell.de
 www.weingut-braunewell.de
Sinds de broers Axel & Stefan Braunewell het domein voeren, is dit uitgegroeid tot een topdomein in Rheinhessen. Mooie, fijne Riesling, gestructureerde Spätburgunder en prachtige Grauburgunder. En dan vergeet ik nog de Sekt te vermelden. Veelzijdig gamma op hoog niveau, en bovendien betaalbaar. Huiswijngaard is de Essenseheimer Teufelspad, met het kalkrijke terra fusca.

Weingut Lisa Bunn 3
 Mainzer Strasse 86
 55283 Nierstein
 Tel.: +49 (0)6133 59290
 info@weingut-bunn.de
 www.weingut-bunn.de
Wat voorheen Weingut Margarethenhof was, werd bij de overname van het domein door Lisa Bunn naar haar eigen naam omgedoopt. En sindsdien is de kwaliteit alleen maar gestegen. Lisa is een talent en maakt uitstekende Rieslings op de Roter Hang. Ook met rood en houtgebruik bij witte Burgunders kan ze prima overweg. Manuele pluk en spontane gisting zijn standaard. Het opvallende gele domeingebouw aan de drukke B9 kan je niet missen.

Weingut Dreissigacker 4
 Untere Klinggasse 4
 67595 Bechtheim
 Tel.: +49 (0)6242 2425
 info@dreissigacker-wein.de
 www.dreissigacker-wein.de
Het indrukwekkende nieuwe domeingebouw is zelfs voor Rheinhessen van een zelden geziene dimensie. Het toont aan hoe ambitieus de sympathieke Jochen Dreissigacker is. Zijn 40 ha wijngaard worden biologisch bewerkt, en hij heeft percelen in de beste wijngaarden van Bechtheim en Westhofen. Zijn Rieslings hebben de laatste jaren aan verfijning gewonnen. De andere wijnen, van bijvoorbeeld weissburgunder, chardonnay en spätburgunder zijn onberispelijk.

Weingut Espenhof
 Hauptstrasse 81
 55237 Flonheim
 Tel.: +49 (0)6734 94040
 weingut@espenhof.de
 www.espenhof.de
Niet alleen een uitstekend hotel en restaurant, ook de wijnen zijn aanbevolen. Hier wordt gewerkt met veel respect voor de natuur, en Nico schuwt zijsprongen naar orange wijn niet. Eigenzinnige wijnen, die de wijnliefhebber boeien.

Weingut Gehring
 Ausserhalb 17
 55283 Nierstein
 Tel.: +49 (0)6133 5470
 info@weingut-gehring.com
 www.weingut-gehring.com
Ik leerde dit domein destijds door een heerlijke Frühburgunder 2006 kennen, en sindsdien volgde ik het domein van nabij. Er waren elk jaar mooie wijnen, maar ik merkte ook de zoektocht naar een eigen stijl. En die is de laatste jaren duidelijk. Met dochter Gina die vader Theo bijstaat is er een nieuwe Schwung. Met een camper overnacht je tussen de wijngaarden, en een sympathieke hap eet je in de Weinwirtschaft.

Weingut Oekonomierat J. Geil
 Kuhpfortenstrasse 11
 67595 Bechtheim
 Tel.: +49 (0)6242 1546
 info@weingut-geil.de
 www.weingut-geil.de
 Zie pagina 330.

VDP.Weingut K.F. Groebe
 Mainzer Strasse 18
 67583 Westhofen
 Tel.: +49 (0)6244 4523
 info@weingut-k-f-groebe.de
 www.weingut-k-f-groebe.de
Dit kleine (9 ha), en oude familie-domein moet het wat bekendheid betreft wat afleggen tegenover het jonge geweld in Wonnegau, maar dat is ten onrechte.